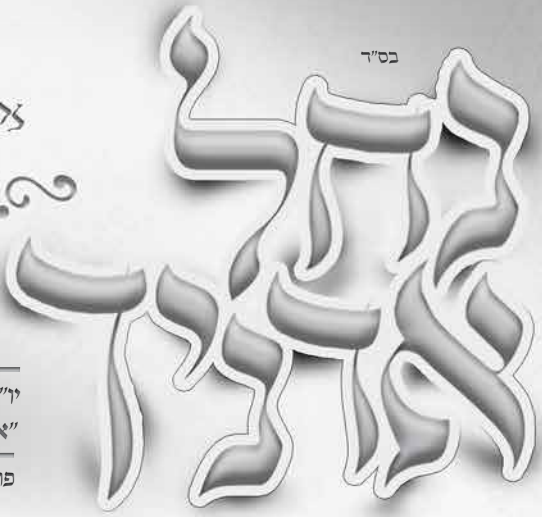

להגלות נעים תורה והסידור
מגיד היוצא מעזר

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דהסידי זוטשקא
פר' ויצא תשפ"א • גליון ע"ו

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבנו"ק זי"ע

הזקני הגהר

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

"אכן יש ה' במקום הזה"

עבודת הקודש במקום החשכות ובהעלאת הגשמיות
שנתגלתה ליעקב אבינו ע"ה

מדוע לא הלך יעקב מיד לחרן

א] בסוף פרשת תולדות מצוים יצחק אבינו ורבקה אמנו את יעקב"א ללכת לבית בתואל אבי אמו ולקחת משם שידוך מבנות לבן אחי אמו. ובפ' כ"ח, ז כת' "וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם". ומקשה בנזר הקודש, הנה יעקב"א היה בזמן קבלת הברכות בגיל ששים ושלוש, והספיק כבר ללמוד חמש עשרה שנים עם אברהם אבינו ויצחק אבינו, ובשאר הארבעים ושמונה שנים למד ג"כ כל העת, וכמובא בתנחומא פ' וישלח שאין לך אדם שיגע בתורה כמו יעקב"א. וכמובא ברמב"ם שיצח"א העמיד את יעקב"א שיהיה ראש ישיבה בישיבת האבות הק'. וא"כ כבר למד ולימד כ"כ הרבה תורה, ומדוע היה צריך עוד ללכת עכשיו ללמוד ארבע עשרה שנים בבית מדרשו של עבר (רש"י כח"א). הלא נצטווה ללכת לבית לבן עבור השידוך, כשאביו יצחק נישא כבר בגיל ארבעים, והוא כבר בן ששים ושלוש. מדוע להתעכב עד גיל שבעים ושבע שנים. ואיך כת' בתורה "וישמע יעקב אל אביו ואל אמו" וכו', כשלא הלך מיד.

כמה דקדוקים נוספים כפרשה

ב] בגמ' ב"ב (קכג ע"א) ובב"ר (ע"ט טו) ובזוה"ק (פרשת ויחי דף רכ"ג ע"ב) איתא, שהיו הכל אומרים שני בנים תאומים יש לרבקה, ושתי בנות תאומות יש ללבן אחיה, הגדולה - לאה לעשיו הגדול, והקטנה - רחל ליעקב הקטן. ולכן היתה לאה בוכה ומתפללת שלא תעלה בגורל של עשיו הרשע, עד שנעשו עיניה רכות (כ"ט טו). ולכאורה מה יש להתפעל ממה שאומרים אנשים, וכי היו בעלי רוח"ק החרוני'ק'ע'ס שיש להתיחס לדבריהם ולבכות.

ג] בב"ר (ע"ט טו) איתא שבבוקר כאשר יעקב"א מגלה כי היא לאה, א"ל שהיא רמאית בת רמאי, שהסכימה עם רמאות אביה. ענתה לאה: שכל מורה יש לו תלמידים. ואמרה לו, הלא היה זקן שרצה לברך בנו הגדול, והקטן הלך לפני האב כאילו הוא בנו הגדול. ורמזה לו שכביכול מיעקב"א עצמו למדה זאת. ולכאורה איך אומרת כך על יעקב"א שעשה זאת בציווי אמו הצדקנית ועפ"י נבואתה, משא"כ היא עוזרת ללבן הרשע לעשות בניגוד לדעתו של יעקב"א.

ד] רש"י בפ' וישב פל"ז פסוק ג' ע"ה פ' "כי בן זקונים הוא לו", מפ' ע"פ אונקלוס שתרגם "בר חכים הוא ליה", שכל מה שלמד משם ועבר מסר לו (והוא מב' פד-ח). ויש להבין מדוע דוקא ליוסף מסר ולימדו, וכי אין חיוב ולמדתם אותם עם שאר הבנים.

ב' מיני עבודות המיוחדות ליעקב ולעשיו

ובע"ז"ה כדי ליישב כל הנ"ל נביא בזאת מה שכתבו בספה"ק (עבודת ישראל שפ"א, ומגיל צדק), שישנם שני סוגי עבודות בצדיקים. עבודת ה' מתוך פרישות והתעלות מכל עניני העוה"ז. ועבודת ה' בבחינה שיוורים לתוך העוה"ז, ואפילו למקומות הקליפות והס"א, ובקשתם משם את ה' אלוקין". ואומר השפ"א שיעקב"א ועשיו נולדו בכוחות המתאימים לתפקידיהם. עבודתו של יעקב היתה להיות מופרש מהעוה"ז, איש תם יושב

את עצמו לפני הקב"ה נעשה "א גאלדענער יו"ד", שהרי עשרה הוא יו"ד.
ועפ"י דרכו של הה"ק מוה"ר"מ זי"ע, נוכל לומר גם כאן "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" שכל אשר תתן לי אעשה אותו שיהי' בבחינת "יודיש" שהוא בחינת הקדושה. כי כן ראוי שכל אשר לאיש יהודי יהי' הכל בבחינת הקדושה "יודיש" דייקא.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק זי"ע)

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

"עבודת ה' בעניינים הגשמיים"

כאשר בא אל המקום ההוא וישכב ויחלם וגו', אז ראה יעקב אבינו עליו השלום ראה יעקב אבינו עליו השלום אשר בשינה גם כן יכולת לעבד את ה' יתברך, וזה ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה, פרוש רואה אנכי שיש ה' גם כן בשינה, ויכולים לעבוד את עבודת הקדש בשנה, ואנכי לא ידעתי פירוש מזה לא ידעתי עד הנה.

(אוהב ישראל)

אם שוכבים לישון כארי קמים כארי

וישמ מראשותיו (בראשית כח, טו). הנה ידוע מה שפי' דודי זקני זי"ע הרה"ק מוה"ר"ם מפרמישלאן זי"ע על דברי השו"ע (או"ח סי' א' ס"א) "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו". וכתב ע"ז הרמ"א בהג"ה "שויתי ה' וכו' גם בשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב". והק' דלכא"ו המחבר מירי מעניין הקימה ואמאי מייתי הרמ"א מעניין השכיבה. וביאר בקודשו דהק' לרמ"א על דברי השו"ע יתגבר כארי, וכי מי ראה סוס שוכב לישון וקם כארי, הלא זהו בוודאי שמי שהולך לישון כסוס קם בבוקר כסוס, ומי שהולך לישון כארי ידע לפני מי הוא הרמ"א גם בשכבו ידע לפני מי הוא שוכב וכו', והיינו שילך לישון כארי עם מחשבות קדושות ואזי יזכהו ה' לקום ולהתגבר בבוקר כארי.

זה יש לרמז בפסוק "וישמ מראשותיו", מראשותיו"ו אותיות ירא"ת שמו", דיעקב אבינו הורה הוראה לבניו את הדרך איך יהודי הולך לישון ביראת שמיים על פניו, וע"י קבלת עול מלכות שמים ובקריאת שמע שעל המיטה כתיקונה. ועי"ז זוכה גם לקום בבוקר בקבלת עומ"ש כראוי. וזה ל"פ כוונות הפסוק (תהילים ס"ג, ה) "אם זכרתיו על יצועי באשמורות אהגה בך", שאם אדם זוכר את השי"ת על יצועו כששוכב לישון, שהולך לישון כארי, אזי "באשמורות אהגה בך", כשעומד משנתו ה"ה ניעור כארי לעבודת בוראו כראוי וכנכון.

(כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע)

החילוק בין צדיק לרשע ביקצתו ויקץ יעקב משנתו וגו' ויאמר אכן יש ה' במקום הזה וגו' (בראשית כח, טו). כתיב הכא "ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' וגו'", ולהלן פרשת מקץ כתיב (בראשית מא, ד-ה): "ויקץ פרעה וישן ויחלם שנית וגו'". כי בלילה כל איש ואיש מתעורר מעט משנתו, כצדיק כאיש המוני. אמנם החילוק ביניהם הוא, כי הצדיק כשמתעורר מעט קם תיכף ממשכבו ברויזות וחשקות, ומתלהב לעבודת השי"ת בתורה ועבודה שירות ותשבחות. אבל לא כן איש המוני, גם כאשר מתעורר, הופך את עצמו לצד השני עד שישן עוד די והותר.

זה מאמר הכתוב: "ויקץ יעקב" הצדיק "משנתו", תיכף ומיד: "ויאמר אכן יש ה'". ולעומתו, "ויקץ פרעה", איש המוני, מיד: "ויחלום שנית".

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע)

התקשרות ישראל ע"י התחממות לבוב"ה

והיה בכל יחם הצאן המקושרות (בראשית ל, מא). פי', [והי' בכל יחם] כאשר יבואו לידי חמימות אל הבורא יתברך שמו, הצאן צאן קדשים, אזי המקושרות יבואו על ידי זה גם לידי התקשרות אחוה ושלוה ורעות.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע)

עבודת ה' ללא מצרים ע"י ענוה ושפלות רוח

והי' זרען כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (בראשית כח, יז). נל"פ כונת הברכה "והי' זרען כעפר הארץ", שיזכו למדת ענוה ושפלות רוח, ויחזיקו עצמם בשפלות כעפר הארץ, וכמ"ש (בוכות יז) "ונפשי כעפר לכל תהי'", ועי"ז יקוים בהם "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" שיזכו לפרוץ בעבודת השי"ת ולהתעלות בלי גבול וקצבה. כי כל המניעות בעבודת השי"ת מקורם במדת האנוכיות, אבל כשהאדם שפל בעיני עצמו ויודע מיעוט ערכו, אזי בטלים כל המניעות בעבודת השם, כי האדם השפל בעיניו הוא קרוב אל האמת, וממילא הוא קרוב אל השי"ת אשר הוא אמת וחוחתו אמת (שבת נה), ומכיון שזכה לקרבת אלוקים ממילא בטלים אצלו כל הגבולות בעבודת השי"ת ויכול לפרוץ ימה וקדמה כו', כלומר להתקדש ולהתעלות עד אין קץ ותכלית.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק זי"ע)

לעשות יודיש"ש כל אשר נותן הבור"ה

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך (בראשית כח, כב). שמעתי מאדמו"ר הה"צ מוה"ר איתמר זצוק"ל, בשם דו"ז הה"ק מוה"ר מאיר מפרמישלאן זצוקללה"ה שאמר ברמז הכתוב (במדב' ה, יז) "כף אחת עשרה זהב", שע"י כפיפה אחת שמכופף האדם

נערך ע"י הרב ר' נפתלי מרדכי ראזענבוים שליט"א

תפילת מעריב

הנה בפרשת ויצא שאנו קורין השבוע, מצינו בה ענין תפילת מעריב שתיקן יעקב אבינו עליו השום, והוא שנאמר ויפגע בַּמָּקוֹם (כח, י"א), וברש"י (ד"ה ופגע) ורבותינו פירשו לשון תפילה וכו', ולמדנו שתיקן תפלת ערבית. ובכן הבה ונעסוק השבוע במעלת תפילה זו ובהלכותיה הנוגעים לנו מידי יום ביום, כדי לדעת המעשה אשר יעשונו בס"ד:

מעלתה

אע"פ שתפילת ערבית רשות, מ"מ גדולה מעלתה עד מאוד, כי תפילה ערבית זכה וברורה היא יותר מתפילות שמתפלל אדם ביום, וע"י תפילה זו שהיא רשות, מגלה דעתו שכל מה שהוא עושה לכבוד השי"ת, אינו רק מחמת כן ציווה לנו יתברך, אלא מאהבתו אליו, כיון שאין אנו מחוייבין בה, ולכן חביבה תפילה לפני הקב"ה נקטורת של בין הערבים, כי כל זמן שבית המקדש היה קיים, היה עשן הקטורת עולה ומעלה הקרבנות לכפר, ועכשיו שאין בית המקדש קיים, תפילת ערבית במקום עשן הקטורת הוא, ומעלה כל התפילות של כל היום. ומצילה מן הגהינום המשלה ללילה, והמבטלה עליו אמר הכתוב, מעוות לא יוכל לתקן וגו' (קהלת א, טו):

וצריך האדם לכוון היטב בתפלת ערבית, כדי להתיש כוח הקליפות שלא יבא לידי קרי, וביותר בגלות המר הזה, וע"י תפילתם של ישראל בנונה מצילין את הרשעים מגיהנום, ויש לזיהר בה יותר משאר התפילות, כיון שתיקנה יעקב שהוא בחיר האבות וראשון להם, ואם לא יכוין בה היטב, ח"ו יכול לגרום כי יצטרך עליו

אבל מותר לאכול פירות אפילו הרבה, או תבשיל העשוי מחמשת מיני דגן, [כגון לאקשן קוגל וכדו'] אם אינו קובע סעודתו עליהן, ואפילו לאחר שהגיע זמנה מותר. אבל התחיל לאכול באיסור תוך חצי שעה קודם צאת הכוכבים, צריך להפסיק בסעודתו ויתפלל ואח"כ יגמור סעודתו. והיינו בסעודה גדולה [כגון בסעודת נישואין וכדומה], שיש לחוש שמא יאריכו בסעודתם עד אחר חצות, ובהרבה פעמים אפילו עד אחר עלות השחר, [ובפרט בימות הקיץ שהלילות קצרים הם], וכיון דכל הלילה זמנה, חיישינן שמא ישכח ויעבור זמן התפילה. אבל בסעודה קטנה, [כגון שמחת תנאים או בר מצוה וכדו'] אינו צריך להפסיק כדי להתפלל, אלא מפסיק וקורא קרי"ש כיון דהוא מדאורייתא, וגומר סעודתו ואח"כ מתפלל.

אבל אם הוא כבר סמוך לעלות השחר, חייב מ"מ להפסיק בסעודתו אפילו לתפילה, ואפילו בסעודה קטנה, דחיישינן שמא ימשך בסעודתו ויעבור זמן התפילה.

אם עדיין לא התחיל לאכול, אע"פ שכבר נטל ידיו להסעודה, אם עדיין לא בירך על נטילת ידים, מפסיק מיד עד אחר התפילה. ואם כבר בירך על נטילת ידים, יברך המוציא ויאכל כוית, ויפסיק עד אחר התפילה.

אם ביקש מחבירו שאינו אוכל שיזכיר לו להתפלל, מותר להתחיל בסעודה אפילו לאחר שהגיע זמן קרי"ש. ואפילו אם הלך השומר משמחת החתונה, או שנמלך השומר ונטל ידיו לשמחת החתונה, מותר לו להמשיך בסעודתו, כיון שהתחיל בהיתר וכנ"ל.

אם העמיד שעון מעורר שיצלצל לאחר אכילתו כדי להזכירו שיתפלל, חשוב כשומר ומותר להתחיל בסעודה. [אולם עצה זו מועלת דוקא לגבי אכילה, אבל לגבי שינה בכדי להתיר, אסור לו לסמוך על שעון מעורר].

באיסור א"צ להפסיק רק לקרי"ש. הוא מפני שהכא התירו לו להתחיל סעודתו רק כדי שלא יפסיק ברכת על נטילת ידים, ויעבור על לאו דאיסור ברכה לבטלה, משא"כ לעיל שכבר התחיל לגמרי סעודתו:
כו. משנה ברורה (סימן רלה ס"ק יז), גבי להתחיל ללמוד דוקא מי שאינו לומד, וה"ה הכא:
כז. משנה ברורה (שם ס"ק יח):
כח. אשל אברהם [בוטשאטש] (סימן רצט):
כט. ישועת חכמה [מבעל מסגרת השלחן על הקיצור שלחן ערוך] (סימן ע"א), אשי ישראל (פירק פו הערה סד):
ל. הליכות שלמה להגרש"ז אויערבאך זצ"ל (פרק ב אות א):

ה. זוהר הק' (שם א):
ט. צוואת רבי אליעזר הגדול:
י. שו"ת רמ"ע מפאנו (סימן יד"ה ומ"ט):
יא. פרי עץ חיים (שער טו פרק יא), כף החיים (סימן רלה ס"ק ה):
יב. שו"ע (סימן רלה סעיף א):
יג. עפ"י מש"כ הרמ"א (סימן רלב סעיף א) גבי דיני תפילת המנחה, שכתב דסעודה גדולה היינו סעודת נישואין, וה"ה הכא:
יד. שו"ע (סימן רלב סעיף א):
טו. מג"א שם (ס"ק ז), משנה ברורה (ס"ק לה) בשם דרך החיים:
טז. משנה ברורה (שם ס"ק לב):
יז. משנה ברורה (שם):
יח. פרי מגדים (סימן רלה אשל אברהם ס"ק ה), מאמר מרדכי (ס"ק ה), משנה ברורה

(רד"ט טור ו), ג. מהרש"א (ח"א ברכות ה' ד"ה ו' ויחונן):
ד. ילקוט הראובני (פרשת ויקרא אות קיד) וז"ל, ו"שחט אותו על ירך המזבח, כשהיה בית קיים היה עשון הקטורת עולה, והיה נקב בצד צפון ודרך אותו נקב יצא העשן, ועלה שם ממונה אחד סגור"א שמו, וכשעלה אז באו כמה רבבות מסטרא אחרא לקבל מזונות ממנו, ומזון שלהם היה אותו עשן. ומיד נסתלקו מישראל, ונכנסו בפתח אחר הנקרא קרי. והשתא דלית לן קטורת תפילת ערבית במקום עשן זה, עכ"ל:
ה. זוהר הק' (ח"ב ויקהל קצח):
ו. ברכות (כו):
ז. זוהר הק' (ח"ב תרומה קל), קב הישר (פרק ע), כף החיים (סימן רלה ס"ק ז):

ערבי נחר

אמרים ערבים ממאורי החסידות

הקב"ה שמח שבניו מתחזקים אפי' בתוקף אריכות הגלות

וישכב במקום ההוא וגו' (בראשית כח, י"א). וישכב מורה בחי' גלות, והוא אותיות וי"ש כ"ב אותיות התורה, במקום ההוא, גם בגלות לא תשכח מפנינו ע"ד שאמרנו (בסליחות) ואין לנו שיור רק התורה הזאת. והנה אף שצריך להתפלל על הגלות, מ"מ צריך להתחזק באמונה ובשמחה, כי האב שמח ומתענג כשרואה שבנו שמח, וכן אבינו שבשמים מתענג כביכול בשמחתנו, וז"ש ויחלום, לשון הדר חלים התחזק עצמו לבוא לשמחה ע"י שידוע כי הנה סולם מצב ארצה וראשו וגו'.

גם בשינה יש עבודת השם כאשר הולך לישון כראוי

ויקץ יעקב משנתו וגו' (בראשית כח, טו). גם ממשנתו כדאית' בבעל הטורים, וכולל בלשונו שלמה הרבה תורה ויחודים ע"י חלום זה, ואח"כ חזר הרב לפרש עפ"י פשוט

משנתו, משינה שלו, ויאמר אכן יש ד' במקום הזה, בכאן ג"כ יש ד', בשינה ג"כ יש ד', שגם בשינה יש עבודת לד', כי מסתמא כשקבע השי"ת הנהגת העולם הזה, מסתמא גם בזה הוא עבדות לד', כששוכבים לישן כאשר נצרך, ד' עוזר לו שיישן כראוי לאיש יהודי, וקם משנתו כיהודי, וגם כל היום כולו כראוי, וכן הולך כסדר כל היום בכל יום, ובכל עת יותר טוב.

יעקב אבינו התפלל שתשרה שכניה עליו מאחר שהוא כולל כל נשמות ישראל

אם יהיה אלוקים עמדי וגו' והיה ד' לי לאלוקים וגו' (בראשית כח, כ"א). הנה י"ל דמצינו שמרע"ה התפלל שתשרה שכניה על ישראל וג"כ התפלל שלא תשרה על אוה"ע. והנה ידוע שיעקב אע"ה ה' כלל כל הנשמות של ישראל ולכן התפלל שתשרה שכניה עליו דהיינו על כלל ישראל, וג"כ התפלל שלא תשרה שכניה על אותן שאינם מבנ"י. וז"ש אם יהי' אלוקים עמדי וגו', וג"כ אמר והי' לי לאלוקים דהיינו לי לבה, כמו ששאל משרע"ה, כידוע מזוה"ק

שמשה רבינו ויעקב אבינו, היו במדרגה אחת, אלא שזה מלבר זה מלאו.

(אך פרי תבואה)

כאשר ישכב איש ישראל מתוך תשובה ומעש"ט אזי כל חלומותיו מיושבים

וישכב במקום ההוא וגו' ויחלום והנה ד' נצב וגו' (בראשית כח, י"א). כ"ק אאמר"ר זצלה"ה דבר בקדשו, לאשר התוה"ק היא נצחית, ולימוד להועיל לנו"פ מיראל בכל דור ובכל זמן, ומעשי אבות סימן לבנים, שכאשר ישכב איש ישראל מתוך תשובה ומע"ט, ומתוך ד"ת לשמה ויודי ע"כ המעשים, ומסתכל בא"י האי יומא מסתלק מעלמא, אז כל חלומותיו מיושבין וערבה שנתו וידמה ויזכור אף בשעת שינתו בחלומו שמלאכי אלוקים עומדים אצלו לשמרו מכל רע ועל ראשו שכנית קל. זה הוא והנה ד' נצב עליו. וכשישן בטוב אז יקיץ ברחמים, ותיכף בהקיצו משנתו יירא ויפחד, ויהי' לנגד עיניו לקיים שוית ד' לנגדי תמיד כמבואר ברמ"א וכו'.

(ישמח ישראל)

